

Erişen, M.A., Kesen, N.F. ve Daşbaşı, S. (2020). Psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1599-1623.

Araştırma

Makale Geliş Tarihi: 18.06.2020
Makale Kabul Tarihi: 14.10.2020

PSİKOLOJİ, PDR VE SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN DUYGU STİLLERİ, OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU VE ALGILANAN SOSYAL YETKİNLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Investigation of Affective Styles, Fear of Negative Evaluation and Perceived Social Competency Levels of Psychology, Psychological Counseling and Guidance and Social Work Students by Various Variables

Mehmet Akif ERİŞEN*

Nur Feyzal KESEN**

Serap DAŞBAŞ***

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, akiferisen@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2490-391X

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, nfkesen@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6455-0293

*** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, serapdasbas@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0969-6393

ÖZET

Bireylere psiko-sosyal destek sağlayan profesyonellerin çalışma sürecinde duygularını ayarlayabilmeleri (kontrol edebilmesi), sosyal becerilere sahip olmaları ve olumsuz değerlendirilmeye ilişkin farkındalıklarının olması gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmada psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan araştırma Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde psikoloji, PDR ve sosyal hizmet eğitimi gören 18-30 yaş aralığındaki 485 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada duygu stilleri ölçeği, olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği ve algılanan sosyal yetkinlik ölçeği olmak üzere üç farklı ölçek kullanılmıştır. Araştırmadaki bağımlı değişkenlerin katılımcıların bazı demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Ancak katılımcıların bölümlerine göre bastırma, bastırma ve tolere duyguları, olumsuz

değerlendirilme korkusu düzeyleri ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre olumsuz değerlendirilme korkusu ile algılanan sosyal yetkinlik düzeyi ve başetme duygusu arasında negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra algılanan sosyal yetkinlik ile tolere, bastırma ve başetme duyguları arasında pozitif yönlü düşük düzeyli ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu, sosyal yetkinlik*

ABSTRACT

Professionals who provide psycho-social support to individuals should be able to adjust (control) their emotions during the work process, have social skills, and be aware of negative evaluation. In this context, the aim of this study was to investigate the affective styles, fear of negative evaluation and perceived social competence levels of psychology, PDR and social service students according to various variables. The descriptive research was carried out through online data collection methods with 485 students aged 18-30 who studying on psychology, social services and PDR departments. In the study, three different scales were used: the affective styles scale, the fear of negative evaluation scale and the perceived social competency scale. The dependent variables of the study differ according to the some demographic variables. However, no statistically significant difference was found between the participants' feelings of suppression, coping and tolerance, levels of fear of negative evaluation and perceived social competence levels according to their departments. In addition, statistically significant relationships were found between the scales used in the research. Accordingly, it was found that there is a negative and low-level relationship between the fear of negative evaluation and the perceived social competence level and the sense of coping. In addition, a positive low-level relationship was found between perceived social competence and feelings of tolerance, suppression, and coping.

Key words: *Affective styles, fear of negative evaluation, perceived social competency*

GİRİŞ

Genel anlamda bakıldığında psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde eğitim alan bireyler insanların ve toplumların sorunları ile ilgilenmek ve onlara psiko-sosyal anlamda destek olmak üzere eğitilmektedir. Bu bağlamda da bu psiko-sosyal destek sağlayıcılarının, danışanlarına destek olabilmeleri için öncelikle kendilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal yetkinlik anlamında güçlü bireyler olması gerektiği düşünülmektedir. Bu kavramların psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencileri için önemine değinmeden önce, kavramsal çerçevesi hakkında bilgilere yer verilecektir.

İnsanların en dikkat çekici özelliklerinden biri, farklı durumlara bağlı olarak duygularını düzenleme ve ayarlama kabiliyetidir. İnsanlar, bir olay yaşadıkları zaman duygularını zihinsel süzgeçten geçirdikten sonra davranışa dökerler (Ertürk, 2017). Bu kapasite insanları insan olmayanlardan ayıran bilişsel değerlendirme süreçleriyle yakından bağlantılıdır (Scherer ve Ellgring, 2007). Duygu düzenleme, insanların hangi

duygulara ne zaman sahip olduklarını ve bu duyguları nasıl yaşadıklarını ve ifade ettiklerini etkilene sürecini ifade eder. Duygu stilleri ise, duygulara duyarlılık ve duyguları düzenlemede bireyler arası farklılıklar olarak tanımlanır (Davidson, 2004; Erreygers vd., 2018; Hoffmann ve Kashdan, 2010; Totzeck vd., 2018). Nörobilim son zamanlarda duygu stillerinin, insanların dünyayı nasıl algıladıklarını ve olaylar karşısındaki karar verme şekillerini etkilediğini göstermiştir (Nielsen, 2018). Örneğin, üzgün ya da endişeli hissetmek bazı insanlar açısından bir sorun oluşturmazken, bazıları için ise bu duyguların düşüncesi bile rahatsız edici olabilmektedir (Gross ve John, 2003).

Duygu stilleri Hoffmann ve Kashdan (2010) tarafından gizleme (bastırma), ayarlama (başetme) ve kabullenme (tolere) olarak üç başlıkta ele alınmıştır. İlk stil bastırmayı ve ortaya çıktıktan sonra duyguları gizlemeyi ve önlemeyi amaçlayan tepki odaklı stratejileri içeren bastırma stratejileri olarak adlandırılmaktadır (Totzeck vd., 2018; Wang ve ark., 2016). İkinci stil bireylerin, belirli durumlara karşı kendini önceden hazırlaması ve daha önceki duygusal bilgi ve deneyimlerini kullanarak mevcut durumla daha iyi bir şekilde başetme (ayarlama) stratejisidir (Hoffmann ve Kashdan, 2010; Mennin vd. 2002;). Bu bireyler, günlük yaşamın kayıp ve kazançlarını başarılı bir şekilde yönetebilecek becerilere sahiptir. Üçüncü stil tolere ise, kişinin o anda var olan olumlu ya da olumsuz duygusal durumunu gizleme çabasında olmaması ve her türlü duyguyu rahatlıkla kabullenmesini içerir (Erreygers vd., 2018; Nielsen, 2018). Herhangi bir durumda kişinin duygularını gizleme veya bastırma eğilimi genellikle olumsuz sonuçlara yol açar, oysa başetme ve tolere duygusal olarak daha düzenleyici stiller olarak görülür (Aldao vd., 2010; Gross ve John, 2003; Ito ve Hofmann, 2014). Ayrıca başetme stili öncül odaklı duygu stili olarak değerlendirilirken, bastırma ve tolere stili tepki odaklı duygu stili olarak ele alınmaktadır (Hofmann ve Kashdan, 2010). Öncül odaklı duygu stilleri sayesinde karşılaşılabilecek durumlarla ilgili ön hazırlık yapılarak olası durumların kişiler üzerindeki etkileri kontrol altına alınabilirken, tepki odaklı duygu stillerinde ise durumlara karşı bir ön hazırlık olmadığı için ani tepkiler verilmektedir (Kesen, 2014).

İnsanların duyguları ve duygu stilleri birçok faktörle ilişki gösterebilecek bir konudur. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal yetkinlik düzeyleri de bunlar arasında yer almaktadır. Olumsuz değerlendirilme korkusu ilk defa Watson ve Friend (1969) tarafından ele alınmış olup, bireylerin başka kişilerin kendilerini değerlendirmesinden endişe duyması, olumsuz değerlendirmeler karşısında sıkıntıya düşmesi ve başkaları tarafından olumsuz olarak algılanabileceği beklentisi içinde olması biçiminde

tanımlanmıştır. Bunun yanında olumsuz değerlendirilme korkusu; kişilerin yetenek, davranış ve performansları ile ilgili başka kişilerin kendilerini olumsuz değerlendireceğini düşünmesi sebebiyle, diğer kişilerle aynı ortamda bulunmaktan huzursuz olması ve bu tür ortamlardan çabuk sıkılması ve uzak durması, kötü duruma düşeceğini veya kişilerde olumsuz bir izlenim bırakacağı korkusu olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2008; Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011; Leary, 1983). Ayrıca olumsuz değerlendirilme korkusu sosyal kaygı olarak da ele alınmakta (Özgüngör, 2006) ve olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bireylerin sosyal fobiye sahip oldukları da dile getirilmektedir (Ünal vd., 2016).

İnsanlar yapıları ve yaşamları gereği birbirleri ile sürekli etkileşim içindedir ve bu etkileşim sürecinde birbirleri üzerinde ne tür bir etki bıraktıkları ve başkaları tarafından olumlu veya olumsuz algılandıkları konusunda endişe duyabilmektedirler (Çam vd., 2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bu kişiler okul ve meslek hayatında başarısızlık, bir işte çalışamama veya becerilerinin altında olan işlerde çalışma, insanlarla ilişki kuramama veya var olan ilişkiyi sürdürmemeye, finansal bağımlılık, depresyon, agorafobi ve intihar düşünceleri yaşayan bireylerdir (Rape ve Heimberg, 1997; Yıldırım vd., 2011).

Sosyal yetkinlik ise, kişinin kendi kişisel ve çevresel kaynaklarını organize ederek olumlu sosyal sonuçları etkin bir şekilde yapma ve sürdürme yeteneği gibi küresel terimlerle tanımlanmaktadır (Boyom ve Parke, 1995; Ladd, 1999). Başka bir ifadeyle sosyal yetkinlik, belirli bir kişilerarası durumun getirdiği zorluklarla başa çıkmak için en uygun görülen bilişsel-davranışsal kaynakları seçme ve uygulama yeteneği olarak tanımlanabilir (Pinto vd., 2013). Sosyal yetkinlik, başarılı sosyal etkileşimler oluşturmak için bireyin benimsemesi gereken sosyal, duygusal ve bilişsel boyutları ifade eder (Most vd., 2011). İnsanların günlük ilişkilerinde önemli bir konuma sahip olan sosyal yetkinlik, başka kişilerle başarılı bir şekilde iletişime geçebilme yeterliliği (Giromini vd., 2016) veya iletişim becerilerini kullanabilme potansiyeli olarak da tanımlanmaktadır (Sarıçam vd., 2013). Ayrıca, bireyin duygusal farkındalığını, girişkenliğini, sosyalleşme eğilimini (Chen vd., 2000; Rydell vd., 1997) ve sosyal ilişkileri başlatma hazırlığını ve yeteneğini içerir. (Landry vd., 1997; Most vd., 2011).

Literatürde sosyal yetkinlikle ilgili yapılan tanımlamaların yanı sıra bu kavramın, kişilerin diğer insanlardan bağımsız ve yetkin bir kişiliğe sahip olması bakımından önemli olduğuna da dikkat çekilmektedir (Gedviliene, 2014). Sosyal yetkinlik, insanların zorluklarla başa çıkabilmesi, insanlarla olan ilişkilerini muhafaza ve devam

ettirmesi, etkili bir öğrenme, topluluk ve grup etkinliklerine aktif katılım sağlayabilmesi bakımından önemli ve gerekli bir unsurdur (Ateş, 2016).

Bu araştırmada psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümlerde öğrenim gören bireyler gelecekte psikososyal destek sağlayan profesyoneller olarak hizmet vereceklerdir. Bireylere hizmet sağlayacak olan bu profesyonellerin birey, grup ve ailelerle çalışma sürecinde duygularını ayarlayabilmesi (kontrol edebilmesi), sosyal olarak yetkin olması ve olumsuz değerlendirilmeye ilişkin farkındalıklarının olması beklenmektedir. Bu becerilerin yeterli düzeyde olmasının danışan/müracaatçılara sunulan hizmet kalitesinin iyileştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Tüm bunlara ek olarak araştırmada katılımcılara cinsiyet, yaş, sınıf, gelir, anne-baba eğitim durumu gibi demografik değişkenlerin yanı sıra çocukluk döneminde travma geçirme ve sosyal faaliyetlere katılma durumları da sorulmuştur. Çünkü literatürde daha önce yapılan araştırmalarda çocukluk döneminde travma geçirme durumunun (Karaman, 2018; Kesen, 2014) ve sosyal faaliyetlere katılma durumunun (Ateş, 2016; Haugen vd., 2013; Köse vd., 2016) katılımcıların duygu stillerinde, olumsuz değerlendirilme korkularında ve sosyal yetkinliklerinde farklılıklara sebep olduğu dikkat çekmiştir. Bu çerçevede araştırma soruları şu şekilde düzenlenmiştir:

- Psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyi cinsiyet, yaş, sınıf, aylık gelir, anne ve baba eğitim durumu, okunan bölüm, sosyal faaliyetlere katılma durumu ve çocukluk döneminde travma geçirme durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri arasında (korelasyonel) bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışma nicel bir araştırma deseninde ilişkisel tarama modelinde yapılan bir araştırmadır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri; duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik olmak üzere 3 başlıkta ele alınabilecektir. Bu kısımda araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi, veri analizi, sınırlılıkları ve etiği ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Türkiye'deki üniversitelerde psikoloji, PDR ve sosyal hizmet lisans bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Altunışık ve arkadaşlarının (2012) oluşturduğu belirli evrenler için kabul edilebilir örneklem büyüklüğünü gösteren tablo incelendiğinde 100.000 kişilik evren büyüklüğünden sonra evrendeki kişi sayısı ne kadar artarsa artsın kabul edilebilir örneklem büyüklüğü 384 olarak sabit kalmaktadır. Araştırmada sosyal medyada hesapları olan (facebook, twitter, whatsapp vs.) psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde öğrenci olan öğrenci sayısı (evren) bilinmemekle birlikte örneklem olarak kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 485 kişiye ulaşılmıştır. Yaşları 18-30 arasında değişen (Ort.±SS=21,01±1,93) katılımcıların 318'i kız, 167'si erkeklerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmada anket formu ve ölçekler kullanılmıştır. Anket formunun ilk kısmında demografik bilgilere yer verilmişken diğer kısımlarda duygu stilleri, sosyal yetkinlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeklerine yer verilmiştir. Bu ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıdaki şekildedir.

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formunda katılımcıların; cinsiyet, yaş, aylık gelir, anne-baba eğitim durumu, sınıf, bölüm gibi tanımlayıcı sorulara yer verilmiştir.

Duygu stilleri ölçeği: Hofmann ve Kashdan (2010) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Kesen (2014) tarafından yapılan 16 maddelik bir ölçektir. Duygu stilleri ölçeği; başetme (ayarlama), bastırma (gizleme) ve tolere (kabullenme) olmak üzere üç alt boyuttan oluşan 5'li likert tipine göre (1.Kesinlikle katılmıyorum-5.Kesinlikle katılıyorum) hazırlanmış bir ölçektir. Uyarlama çalışmasında duygu stilleri ölçeği genel iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0.77$ olarak bulunmuşken alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; $\alpha=0.72$, $\alpha=0.75$ ve $\alpha=0.50$ olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise genel ölçek iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0.85$ bulunmuşken alt boyutların iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; $\alpha=0.77$, $\alpha=0.83$ ve $\alpha=0.45$ olarak bulunmuştur. Ayrıca katılımcılar duygu stilleri ölçeğinin alt boyutu olan tolere duygu stilinde 4 ile 20 arası, bastırma duygu stilinde 6 ile 30 arası, başetme duygu stilinde 6 ile 30 arası puana sahip olabilecektir.

Algılanan sosyal yetkinlik ölçeği: Anderson-Butcher, Iachini ve Amorose (2008) tarafından geliştirilen, Sarıçam ve arkadaşları (2013) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ölçek altı maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Algılanan sosyal yetkinlik ölçeği 5'li likert tipine göre (1.Hiç katılmıyorum-5.Tamamen katılıyorum)

hazırlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı uyarlama çalışmasında $\alpha=0.80$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise algılanan sosyal yetkinlik ölçek iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0.83$ olarak bulunmuştur. Katılımcılar algılanan sosyal yetkinlik ölçeğinden 6 ile 30 arası puan alabilecektir.

Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu: Leary (1983) tarafından geliştirilmiş olan olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin Türkçe uyarlaması Çetin, Doğan ve Sapmaz (2010) tarafından yapılmıştır. 12 madde ve tek boyuttan oluşan ölçek 5'li likert tipi (1.Hiç uygun değil-5.Tamamen uygun) derecelendirmeye sahiptir. Ölçek iç tutarlılık katsayısı, uyarlama çalışmasında $\alpha=0.96$ olarak bulunmuşken mevcut çalışmada $\alpha=0.88$ olarak bulunmuştur. Katılımcılar olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinden 12 ile 60 arasında bir puan alabilecektir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden kişilerden çevrimiçi olarak toplanmıştır. Sosyal medya araçları üzerinden araştırma kapsamındaki bölümlere ait grup, sayfa ve hesaplarında çevrimiçi anket formu paylaşılarak psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilere ulaşılmıştır. Çevrimiçi anket formunu doldurma aşamasında, katılımcılar psikoloji, PDR veya sosyal hizmet bölümlerinden birinde eğitim gördüklerine dair onay verdikten sonra ölçek sorularını cevaplamışlardır. Ayrıca araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20 paket program kullanılmıştır. Skewness ve kurtosis değerleri incelendiğinde -1 ve +1 aralığında olduğu tespit edilmiş ve dolayısıyla verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında toplanan veriler üzerinde yapılan tanımlayıcı istatistiksel analizlerin yanı sıra bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve pearson korelasyon analizi yapılmıştır. ANOVA testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunan gruplarda farkın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için Scheffe testi uygulanmıştır. Ayrıca sonuçlar %95 güven aralığında ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular bazı sınırlılıklara sahiptir. Verilerin çevrimiçi ortamda sosyal medya aracılığı ile toplanması bu araştırmanın en önemli sınırlılıklarından birisini oluşturmaktadır. Dolayısı ile araştırma üniversitelerin psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde öğrenim görmekte olan ve sosyal medya hesabı olan öğrenciler ile sınırlıdır. Ayrıca araştırma sonuçları araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçme nitelikleri ve katılımcıların verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

Araştırmanın Etiği

Araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından mail yolu ile izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın etik kurul onayı, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 29.04.2020 tarih ve 2020/474 karar numarası ile alınmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların cinsiyet, yaş, aylık gelir, anne-baba eğitim durumu, sınıf, bölüm sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve çocukluk döneminde travma geçirme durumu gibi tanımlayıcı özelliklerine ait dağılımlar tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%		
Cinsiyet	Kız	318	65,6	Sınıf	1	137	28,2
	Erkek	167	34,4		2	146	30,1
Yaş	20 yaş ve altı	194	40,0		3	126	26,0
	21-22 yaş	205	42,3		4	76	15,7
	23 yaş ve üzeri	86	17,7	Bölüm	Psikoloji	95	19,6
Öğrencinin Aylık Geliri	0-499 TL	212	43,7		PDR	179	36,9
	500-999 TL	222	45,8		Sosyal Hizmet	211	43,5
	1000 TL'den çok	51	10,5	Baba eğitim durumu	Düşük	262	54,0
Anne eğitim durumu	Düşük	321	66,2		Orta	107	22,1
	Orta	48	9,9		Yüksek	116	23,9
	Yüksek	116	23,9				
Toplam	485	100,0	Toplam	485	100,0		

Buna göre katılımcıların %65’ini kız öğrenciler, %82,3’ünü 18-22 yaş aralığındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların %43,5’i sosyal hizmet, %36,9’u psikolojik danışmanlık ve rehberlik, %19,6’sı ise psikoloji bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Bunun yanında 2. sınıflar örneklemin %30,1’ini oluştururken, 1. sınıflar %28,2’sini, 3.

sınıflar %26'sını 4.sınıflar ise %15,7'sini oluşturmaktadır. Katılımcıların aylık eline geçen para miktarının ortalaması 578,13±390,58'dir. Katılımcıların anne-baba eğitim durumu sınıflamasında ilkokul ve ortaokul düzeyi eğitim düşük seviye; lise düzeyi eğitim orta seviye; üniversite ve üstü düzeyde eğitim ise yüksek seviye olarak kabul edilmiştir. Buna göre katılımcıların %66,2'sinin anne eğitim durumu düşük iken, %54'ünün baba eğitim durumu düşük olarak bulunmuştur. (Tablo 1).

Tablo 2. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Ortalama Puanlar

Ölçek/Alt Boyutlar		Min-Max	Ort±SS
Duygu Stilleri Ölçeği	Tolere	4-20	12,79±2,35
	Bastırma	6-30	17,81±4,69
	Başetme	6-30	19,40±3,98
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği		12-60	34,32±8,72
Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği		6-30	25,16±3,11

Çalışmada öğrencilerin ölçek ortalamaları incelendiğinde ise tolere duygu stili ortalaması 12,79±2,35; bastırma duygu stili ortalaması 17,81±4,69; başetme duygu stili ortalaması 19,40±3,98; olumsuz değerlendirilme korkusu ortalaması 34,32±8,72 ve algılanan sosyal yetkinlik ortalaması 25,16±3,11 olarak bulunmuştur. Ölçeklere ait kesme noktası bulunmasa da katılımcıların duygu stillerinde ve olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerinde ortalama bir puana ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyinde ise nispeten yüksek bir puana sahip olduğu söylenebilecektir (Tablo 2).

Tablo 3'te öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre duygu stilleri, algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri ve olumsuz değerlendirilme korkularında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan test sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri arasında yer alan cinsiyet, çocukluk döneminde travma geçirme durumu ve sosyal faaliyetlere katılma sıklıklarına göre algılanan sosyal yetkinlik, olumsuz değerlendirilme korkuları ve duygu stillerinin alt boyutları olan başetme, bastırma ve tolere duygularında anlamlı fark olup olmadığını tespit edebilmek için bağımsız gruplarda t-testi yapılmıştır. Sınıf ve bölümlerine göre algılanan sosyal yetkinlik, olumsuz değerlendirilme korkuları ve duygu stillerinin alt boyutları olan başetme, bastırma ve tolere duygularında anlamlı fark olup olmadığını tespiti için ise tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır. ANOVA testi sonucunda anlamlı fark bulunan değişkenlerdeki farkın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için post hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Ölçeklerden Alınan Ortalama Puanların Dağılımı

Bağımsız Değişken	n	DSÖ			ASYÖ (Ort±SS)	ODKÖ (Ort±SS)
		Başetme (Ort±SS)	Tolere (Ort±SS)	Bastırma (Ort±SS)		
Cinsiyet						
Kız	318	19,22±3,65	12,61±2,19	17,45±4,52	25,33±2,79	34,63±8,85
Erkek	167	19,73±4,52	13,15±2,59	18,50±4,94	24,84±3,64	33,72±8,46
t		-1,242	-2,440	-2,364	1,525	1,089
p		0,215	0,015	0,018	0,128	0,277
Çocukluk Döneminde Travma Geçirme Durumu						
Evet	176	18,51±4,22	12,69±2,46	17,74±4,89	24,77±3,22	35,86±9,46
Hayır	309	19,90±3,75	12,85±2,28	17,85±4,58	25,38±3,04	33,44±8,15
t		-3,735	-0,740	-0,251	-2,075	2,837
p		<0,001	0,460	0,802	0,039	0,005
Sosyal Faaliyetlere Katılma Sıklığı						
Ara Sıra	250	18,70±3,93	12,66±2,39	17,77±4,72	24,53±3,19	34,82±8,76
Çoğunlukla	235	20,13±3,90	12,94±2,29	17,86±4,67	25,83±2,90	33,78±8,65
t		-4,009	-1,334	-0,215	-4,708	1,315
p		<0,001	0,183	0,830	<0,001	0,189
Sınıf						
1.Sınıf ¹	137	18,86±4,26	12,73±2,56	18,26±4,64	25,15±3,28	35,92±9,15
2.Sınıf ²	146	19,17±3,65	12,80±2,10	17,40±4,89	25,02±3,14	35,14±8,59
3.Sınıf ³	126	19,41±3,49	12,65±2,16	17,34±4,39	25,25±2,59	33,07±8,04
4.Sınıf ⁴	76	20,77±4,53	13,11±2,68	18,57±4,87	25,32±3,58	31,93±8,57
F		4,078	0,648	1,881	0,192	4,833
p		0,007	0,585	0,132	0,902	0,003
Fark Grupları		(1,2<4)	-	-	-	(1>4)
Bölüm						
Psikoloji ¹	95	19,07±3,74	12,71±2,01	17,97±4,78	25,29±2,74	34,24±8,76
PDR ²	179	19,72±4,26	13,05±2,42	17,87±4,85	25,18±2,92	33,49±8,37
Sosyal Hizmet ³	211	19,27±3,83	12,62±2,41	17,69±4,53	25,09±3,43	35,06±8,96
F		1,032	1,692	0,145	0,152	1,589
p		0,357	0,185	0,865	0,859	0,205
Fark Grupları		-	-	-	-	-

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre duygu stilleri ölçeğinin alt boyutu olan tolere ve bastırma duygularında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra başetme duygusunda, algılanan sosyal yetkinlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Çocukluk döneminde travma geçirmeyen öğrencilerin algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri ve başetme duygusu puanları çocukluk döneminde travma geçiren öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bunun aksine çocukluk döneminde travma geçiren öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkularının çocukluk döneminde travma geçirmeyen öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların tolere ve bastırma duygularında çocukluk döneminde travma geçirme durumlarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sosyal faaliyetlere katılma sıklıkları açısından katılımcıların başetme duygusunda ve sosyal yetkinlik düzeylerinde anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre sosyal faaliyetlere

çoğunlukla katılan öğrencilerin başatme duygularının ve sosyal yetkinliklerinin ara sıra katılan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin bölümlerine göre duygu stilleri, sosyal yetkinlikleri ve olumsuz değerlendirilme korkularında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğrencilerin sınıflarına göre tolere, bastırma duygusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak fark bulunamamasına rağmen toplam puanlar incelendiğinde bu üç değişken için de 4. sınıf öğrencilerin alt sınıflara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin başatme duyguları ve olumsuz değerlendirilme korkularının sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bu farkların hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, 4. sınıf öğrencilerinin başatme duygularının 1. ve 2. sınıflara göre anlamlı derecede daha yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Olumsuz değerlendirilme korkusunda ise 1. sınıf öğrencilerin 4. sınıf öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olumsuz değerlendirilme korkusuna sahip olduğu bulunmuştur.

Tüm bunlara ek olarak Tablo 1'deki tanımlayıcı özellikler arasında gösterilen yaş, gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre öğrencilerin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkuları ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sebeple tablo 3'te bu değişkenlere ilişkin Anova testi sonuçlarına yer verilmemiştir.

Tablo 4. Ölçekler Arasındaki Korelasyon Analizine Ait Bulgular

<i>Pearson Korelasyon (n=485)</i>		<i>ODKÖ</i>	<i>ASYÖ</i>
<i>DSÖ</i>	<i>ASYÖ</i>	r	
			-,136**
		p	,003
	<i>Tolere</i>	r	-,081
		p	,075
			,219**
	<i>Bastırma</i>	r	-,056
		p	,216
			,146**
	<i>Başatme</i>	r	-,270**
	p	,000	
		,307**	
		,000	

** . Correlation is significant at the 0.01 level.

DSÖ: Duygu Stilleri Ölçeği, ASYÖ: Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği, ODKÖ: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği

Tablo 4'te olumsuz değerlendirilme korkusu, algılanan sosyal yetkinlik ve duygu stilleri arasındaki korelasyon analizine ait bulgulara yer verilmiştir. Buna göre olumsuz değerlendirilme korkusu ile algılanan sosyal yetkinlik düzeyi ve başatme duygusu arasında negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer ifade ile öğrencilerin başatme duyguları yükseldikçe veya algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri arttıkça olumsuz değerlendirilme korkularının azaldığı söylenebilecektir. Bunun yanı sıra algılanan sosyal yetkinlik ile tolere, bastırma ve başatme duyguları

arasında pozitif yönlü düşük düzeyli ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani öğrencilerin kullandıkları tolere (kabullenme), bastırma (gizleme) ve başetme (ayarlama) duygu stilleri yükseldikçe algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin de arttığı söylenebilecektir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak öğrencilerin duygu stillerinin, olumsuz değerlendirilme korkularının ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin okudukları bölüm, sınıf, cinsiyet, çocukluk döneminde travma geçirme durumu, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı gibi tanımlayıcı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmanın birey ve toplumların sorunları ile ilgilenen ve onlara psikososyal anlamda destek olma konusunda eğitim verilen psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilerle yapılması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Cinsiyete göre erkek öğrencilerin tolere ve bastırma puanlarının kız öğrencilerin tolere ve bastırma puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuşken, başetme stilinin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Kesen (2014) tarafından 800 öğrenci ve Ertürk (2017) tarafından 348 öğrenci üzerinde yapılan çalışmalarda bu çalışmayı destekler nitelikte başetme düzeyinde anlamlı fark olmadığı ve bastırma düzeyinde erkeklerin lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiş, ancak tolere düzeyinde bu çalışmanın aksine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Totzeck ve arkadaşları (2018) tarafından 917 hasta üzerinde yapılan çalışmada erkek katılımcıların başetme, bastırma ve tolere düzeylerinin kadınların başetme, bastırma ve tolere düzeylerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, Bingöl (2017) tarafından 271 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada başetme, bastırma ve tolere duygu stillerinin cinsiyet faktörüne göre değişmediği tespit edilmiştir. Buradan hareketle cinsiyete göre katılımcıların duygu stillerinin değerlendirilmesinde tüm çalışmalarda farklı sonuçların olduğu dikkat çekmektedir. Bunun ise üzerinde çalışılan örneklem gruplarının farklı karakteristiklere sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korku düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna benzer şekilde olumsuz değerlendirilme korkusunun cinsiyete göre farklılaşmadığı Ömür ve arkadaşlarının (2014) 825 öğretmen adayı, Köse ve arkadaşlarının (2016) egzersiz yapan 560 birey, Ünal ve arkadaşlarının (2016) 588 öğretmen adayı, Çetinkaya Yıldız ve Toprak'ın

(2016) 354 öğrenci, Sarıkaya ve Kibici (2017)'nin 18-25 yaş arası 135 öğrenci, Alkan (2015)'in 1299 öğrenci, Kıral ve Saracaloğlu (2018)'nin 467 lisans ve lisansüstü öğrencisi ile yapılan çalışmalarda da tespit edilmiştir. Tüm bunlardan hareketle farklı örneklem grupları üzerinde çalışılsa da cinsiyete göre olumsuz değerlendirilme korku düzeyinin değişmediği söylenebilecektir.

Araştırma sonucunda algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin de cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Kara ve Gürbüz (2018) tarafından 18-63 yaş arası 206 yetişkin birey, Yaman ve Sarıçam (2014) tarafından 13-18 yaş arası 107 lise öğrencisi, Haugen ve arkadaşları (2013) tarafından 13-18 yaş arasında bulunan 2055 ergen öğrenci ve Ateş (2016) tarafından lise düzeyinde eğitime devam eden 428 öğrenci üzerinde yapılan araştırmalarda cinsiyete göre algılanan sosyal yetkinlik düzeyinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunların aksine Bayındır ve arkadaşları (2017) tarafından okul öncesi eğitime devam eden 303 çocuk ve anneleri üzerinde ve Bozkurt (2016) tarafından okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arası 308 çocuk üzerinde yapılan araştırmalarda sosyal yetkinlik düzeyinin kız çocuklarda erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yıldız (2017) tarafından 445 ortaokul öğrencisi ile yapılan çalışmada ise erkek öğrencilerin sosyal yetkinlik beklenti düzeyinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda cinsiyete göre farklılık görülmesinin hem farklı ölçme araçlarının kullanılması hem de farklı örneklem grupları üzerinde çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocukluk döneminde travma geçirme durumuna göre katılımcıların tolere ve bastırma duygularında anlamlı bir fark bulunamamışken; başetme stilinde anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre travma geçirmeyen öğrencilerin başetme stillerinin travma geçiren öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kesen (2014) tarafından yapılan ve duygu stillerinin, çocukluk döneminde travma geçirme durumuna göre incelendiği çalışmada, bu çalışmadaki sonuçlara benzer şekilde çocukluk döneminde travma geçiren katılımcıların başetme duygularının travma geçirmeyenlere göre daha düşük olduğu ve bastırma ile tolere duygularında travma geçirme durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların çocukluk döneminde travma geçirme durumuna göre olumsuz değerlendirilme korkularında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre travma geçiren öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkularının çocukluk döneminde travma geçirmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İşitme engeli bireyler için travma olarak değerlendirilebilecek bir durum olarak ele

alınırsa Karademir (2011) tarafından işiten ve işitme engeli olan bireyler üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların işitme engel durumuna göre olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı bulunmakla birlikte işitme engeli olan bireylerin olumsuz değerlendirilme korku ortalamasının nispeten daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin çocukluk döneminde travma geçirme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre travma geçiren öğrencilerin algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin travma geçirmeyenlere göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Karaman (2018) tarafından göçmen öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada da çocukların travma sonrası stres bozukluk düzeyleri arttıkça algılanan sosyal destek düzeylerinin azaldığı görülmüştür.

Sosyal faaliyetlere katılma sıklıklarına göre katılımcıların duygu stilleri incelendiğinde; sosyal faaliyetlere çoğunlukla katılım gösteren kişilerin başetme stilleri bakımından ara sıra katılım sağlayan kişilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların tolere ve bastırma stillerinin sosyal faaliyetlere katılma sıklıklarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Saruhan (2018) tarafından yapılan çalışmada, sosyal ve duygusal olarak yalnız hisseden kişilerin duygu düzenlemede güçlük çektikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine Yıldız (2016) tarafından 14-19 yaş aralığındaki gençler üzerinde yapılan araştırmada kişilerin yalnızlık düzeyleri arttıkça içsel ve işlevsel olarak duygu düzenleme konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra sosyal faaliyetlere katılma sıklıklarına göre katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının istatistiksel açıdan değişiklik göstermediği görülmüştür. Benzer şekilde Köse ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada sosyal etkinlik kapsamında değerlendirilebilecek olan spor yapma deneyimine göre katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Ayrıca çalışma sonucunda sosyal faaliyetlere çoğunlukla katılım gösteren bireylerin algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin sosyal faaliyetlere ara sıra katılım sağlayan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmayı destekler nitelikte Ateş (2016) ve Haugen ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan çalışmalarda da sosyal etkinliklere veya spor faaliyetlerine katılanların, bu faaliyetlere katılmayanlara göre sosyal yetkinlik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre duygu stilleri ele alındığında; 4. sınıfta olan katılımcıların başetme stillerinin 1. ve 2. sınıfta olan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra katılımcıların tolere ve bastırma stillerinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak tolere ve bastırma stil puanları dikkate alındığında yine 4. sınıf öğrencilerinin toplam puanlarının diğer sınıflara göre nispeten yüksek olduğu görülmüştür. Kesen (2014) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin başetme duygusunda sınıfa göre anlamlı fark bulunamamışken, tolere ve bastırma duygusunda sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde fark olduğu bulunmuştur. Bunun ise iki çalışmada farklı örneklem grupları ile çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öyle ki bu çalışmanın örneklemini psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören kişilerden oluşurken, Kesen (2014) tarafından yapılan çalışmanın örneklemini mühendislik ve sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışmada öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkularında sınıflarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkusu toplam puanlarının 1. sınıfta okuyanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir. Çetinkaya Yıldız ve Toprak (2017) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde 1. sınıfların olumsuz değerlendirilme korkusu 3. sınıflara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ancak Ünal ve arkadaşları (2016), Sarıkaya ve Kibici (2017) ve Alkan (2015) tarafından yapılan çalışmalarda sınıf düzeyine göre olumsuz değerlendirilme korkusunda anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeylerine göre algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin istatistiksel açıdan farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sınıf düzeyine göre algılanan sosyal yetkinlik ortalamaları incelendiğinde 4. Sınıfların ortalamalarının diğer sınıflara göre yüksek olduğu görülmektedir. İliş (2018) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada sınıf düzeyine göre öğrencilerin iletişim becerilerinin değişmediği görülmüştür. Yine Bingöl ve Demir (2011) ve Erözkan (2007) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeylerinin iletişim becerileri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaştıkları görülmektedir.

Genel olarak 4. sınıf öğrencilerinin duygu stillerini, olumsuz değerlendirilme korkularını yönetmede ve algılanan sosyal yetkinliklerinde alt sınıflara göre daha

başarılı olmalarının ise eğitimleri boyunca aldıkları derslerin öğrencilerin bu yönlerini güçlendirmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bunların yanı sıra çalışma sonucunda katılımcıların bölümlerine göre duygu stillerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, Sallıoğlu (2002) tarafından edebiyat fakültesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesi, eğitim fakültesi, mühendislik fakültesi ve fen fakültesinde öğrenim gören 544 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin bölümlerine göre duygu yoğunluklarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının bölümlere göre değişmediği görülmüştür. Ömür ve arkadaşları (2014) ve Kıral ve Saracaloğlu (2018) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin bölümlerine göre olumsuz değerlendirilme korkularında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Ünal ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin bölümlerine göre olumsuz değerlendirme korkularının farklılaştığı görülmüştür.

Benzer şekilde çalışmada algılanan sosyal yetkinlik düzeyinin katılımcıların okudukları bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Savaş (2018) tarafından 339 öğretmen adayı üzerinde yapılan çalışmada da bölümlere göre iletişim becerilerinin anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunların aksine İliş (2018) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin bölümlerine göre iletişim becerilerinin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada bölümlere göre öğrencilerin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin anlamlı derecede farklılık göstermemesi beklenen bir durumdur. Çünkü psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde insanlara sosyal ve psikolojik anlamda destek olmaya yönelik eğitimler verilmesi ve bu alanda meslek profesyonellerinin yetiştirilmesinden kaynaklı bu bölümlerde okuyan öğrencilerin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin birbiriyle benzer çıkmasının normal olduğu düşünülmektedir. Bir diğer ifade ile bu bölümlerde bu alanlara yönelik olarak benzer düzeyde dersler okutulduğu ve bu eğitimlerin onların duygularla baş edebilmesini, sosyal anlamda yetkin olmasını ve olumsuz değerlendirilmeye karşı farkındalıklarının olmasını sağlamaya yönelik olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada duygu stillerinin tüm alt boyutları (başetme, bastırma ve tolere duyguları) ile algılanan sosyal yetkinlik arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki

olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile sosyal yetkinlikleri yüksek olan öğrencilerin başetme, tolere ve bastırma becerilerinin de yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Nielsen (2018) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların duygu stilleri ile dışa dönüklük arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Kesen (2014) tarafından yapılan çalışmada da başetme stili ile dışa dönüklük arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duygu stillerinin alt boyutu olan başetme stili ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yani başetme becerisi yüksek olan öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkularının düşük olduğu yorumu yapılabilecektir. Totzeck ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan çalışmada başetme ve tolere stili ile depresyon, anksiyete ve stres arasında negatif yönlü düşük düzeyli bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada tolere ve bastırma stilleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamışken, bunun aksine Erregeyers ve arkadaşları (2018) tarafından ergenler üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların tolere ve bastırma duygularının olumsuz deneyimleriyle ilgili olumsuz duyguları üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Diğer bir ifade ile katılımcıların yüksek düzeyde tolere ve bastırma duygusuna sahip olmasının, olumsuz duygularını azalttığı yönünde bir sonuç elde etmişlerdir

Son olarak algılanan sosyal yetkinlik ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında negatif yönlü düşük düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle öğrencilerin sosyal yetkinlik düzeyleri arttıkça olumsuz değerlendirilme korkularının azaldığı yorumu yapılabilecektir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bireylerin sosyal yetkinlik düzeylerindeki artışın, akranlara karşı olan tutum ve davranışlar üzerinde olumlu yönde etkilerinin olduğunu göstermektedir (Hanish ve Guerra, 2002; Nelson ve Crick, 1999; Gür vd., 2015).

SONUÇ

Araştırmada psikoloji, PDR ve sosyal hizmet öğrencilerinin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkuları ve algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkuları ve algılanan sosyal yetkinlikleri arasındaki ilişki de ele alınmıştır.

Araştırmanın birey ve toplumların sorunları ile ilgilenen ve onlara psikososyal anlamda destek olma konusunda eğitim verilen psikoloji, PDR ve sosyal hizmet

bölümlerinde eğitim gören öğrencilerle yapılması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları, araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerle ve sosyal medya aracı kullanan psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile sınırlıdır. Bunun yanı sıra anket formunda öğrencilere yalnızca çocukluk döneminde travma geçirip geçirmediikleri ve sosyal faaliyetlere katılma sıklıkları sorulmuş olup geçirdikleri travmanın boyutu, zamanı veya katılımcının travma algısının ne olduğu gibi sorular ve katıldıkları sosyal faaliyet türleri veya sosyal faaliyet algılarının ne olduğuna ilişkin sorular sorulmamıştır. Bunlar da araştırmanın sınırlılıkları kapsamında değerlendirilebilecektir. Bu konu ile ilgili olarak gelecekte yapılacak çalışmalarda katılımcılara travmayı ne olarak algıladıkları, yaşadıkları travmanın boyutu ve türü ile ilgili daha derinlemesine sorular yönetilip nicel yöntemin yanı sıra nitel yöntemlerle de veri toplanarak daha detaylı sonuçların ele alınması önerilebilir. Sosyal faaliyetlere katılım ile ilgili olarak ise bir deney bir kontrol grubunun oluşturulması ve sosyal faaliyetlere katılımın duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme korkusu ve algılanan sosyal yetkinlik üzerindeki etkisinin daha detaylı araştırılması önerilebilir. Bunun yanı sıra bu alanda yapılacak çalışmalarda daha geniş bir örneklem grubu ile çalışılabilir ve psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinin yanı sıra alan dışı olan farklı bölümler de örnekleme dâhil edilerek bu iki grup arasındaki farklılıklar da incelenebilir.

Toplumsal cinsiyet ayrımındaki en genel geçer göstergeler kadın olarak belirlenmiş cinse yönelik yaptırımlarla örneklenebilir. Tarihsel toplumsal olarak oluşturulmuş cinsiyet ayrımıyla kadın cinsine biçilen roller hep pasiflik, sakınma, korunma, savunma üzerinedir (Bingöl, 2014). Diğer yandan kadınların yetişme sürecinde geleneksel faktörlerin etkisi altında oldukları önemli bir gerçektir. Özellikle kişilik oluşum sürecinde kadınlar ailenin, erkekler ise daha çok arkadaş çevresinin ve diğer dış faktörlerin etkisi altında kaldıklarını belirtmektedirler. Bu durum toplumsal yapıda kadınların ev içerisindeki sorumluluk ve ilişkilere, erkeklerin ise ev dışındaki ilişkilere yönelik olarak görülmesiyle örtüşmektedir (Ersoy, 2009). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının etkileri bu çalışmadaki katılımcıların anne baba eğitim durumlarına da yansımıştır. Öyle ki katılımcıların %33,8'inin annesi orta ve yüksek düzeyde eğitim seviyesine sahipken bu oran baba eğitim seviyesinde %46 seviyelerine ulaşmaktadır. Tüm bunlardan hareketle kız öğrenciler toplumsal cinsiyet ayrımına maruz kalabileceği için olumsuz değerlendirilme korkusunun erkek öğrencilere göre daha yüksek ve bastırma, başetme ve tolere duygu stilleri anlamında erkek öğrencilere göre daha düşük puanlara sahip olmasına neden olabilir. Nitekim bu çalışmada elde

edilen sonuçlar da bu yöndedir. Araştırma sonucunda sosyal faaliyetlere sıklıkla katılan öğrencilerin duygu stilleri, algılanan sosyal yetkinlik puanlarının daha yüksek olduğu ve olumsuz değerlendirme korkusu puanlarının daha düşük olduğu göz önüne alınırsa eksik yönlerini kapatabilmeleri için kız öğrencilerin daha çok sosyal faaliyetlere katılımı sağlanabilir.

Çalışmada çocukluk döneminde travma geçiren katılımcıların tolere, bastırma ve başetme duygu stillerinin ve algılanan sosyal yetkinliklerinin travma geçirmeyen öğrencilere göre daha düşük olduğu ve olumsuz değerlendirilme korkularının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik olarak travma geçirmiş çocuklar ve ergenler genellikle "çok kötü olduklarından" ve kendilerini suçluluk duygusu ve düşük özgüven sebebiyle gizleme eğiliminde olmaktadır (Tsiantis, 2003). Psikolojik olarak travmatize olmuş çocuk ve ergenlere yönelik terapötik yaklaşımı mümkün olduğu kadar korumak için sorunların dikkate alınması, anlaşılması ve ele alınması gerekir. Özellikle bu çalışma kapsamında ele alınan ve insanlara psikososyal anlamda destek olmaya yönelik eğitim gören öğrencilerin sorunlarının çözülmesi, farkındalıklarının artırılması ve eksik yönlerinin giderilmesi daha da önemli bir durum haline gelmektedir. Çünkü bu çalışmanın örneklem grubunda yer alan bireyler eğitimleri sona erdiğinde bu tip travma yaşamış veya yaşatmış ya da kendi yaşadıkları travmalara sebebiyet veren kişilerin özelliklerine benzer kişilikte bireylerle çalışmak durumunda kalacaklardır. Ayrıca profesyoneller çocukluk çağında yaşadıkları travmatik bir olayla karşılaştıklarında, çalıştıkları vakalara bazen iyi bazen kötü bir bakış açısı geliştirirler. Ancak her iki bakış açısında da vakayı değerlendirirken daha talepkâr, yıkıcı, dürtüsel, kışkırtıcı ve hırslı olabilirler (Tsiantis, 2003). Bu bağlamda çocukluk çağı travması geçiren öğrencilerin travmanın yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerine dair farkındalıkları artırılarak, bu deneyimleri yaşamış danışman/müracaatçı grubuyla karşılaştığında olumsuz transferans (aktarım) yapması engellenebilecektir.

Glasser'e göre, eğlenme öğrenme karşılığında elde edilen bir ödüdür. Öğrenme, insanlara hayatta kalma avantajı sağlamıştır ve eğlence ihtiyacı insanın genlerine yazılmıştır (Akpınar ve Öz, 2013). Araştırma sonucunda eğlence ihtiyacını karşılamada önemli bir yere sahip olduğu düşünülen sosyal faaliyetlere katılım sıklığına göre katılımcıların başetme duygu stilinde ve algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra sıklıkla sosyal faaliyetlere katılan öğrencilerin duygu stillerinde ve algılanan sosyal yetkinliklerinde ara sıra katılan öğrencilere göre daha yüksek puanlara sahip olduğu ve olumsuz değerlendirilme korkusunda ise daha düşük puanlara sahip olduğu görülmektedir. Bu

bağlamda psikoloji, PDR ve sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin duygu stilleri, olumsuz değerlendirilme ve sosyal yetkinlik konularında güçlü olmaları gerektiği de göz önüne alınırsa bu bölümlerde okuyan öğrencilerin sosyal faaliyetlere daha sık katılmaları teşvik edilebilir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından mail yolu ile izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın etik kurul onayı, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 29.04.2020 tarih ve 2020/474 karar numarası ile alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, O. ve Öz, F.S. (2013). Gerçeklik terapisi: özellikler, temel kavramlar, tedavi, uygulama ve değerlendirme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 1-22.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S. ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217-237.
- Alkan, V. (2015). *Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Altunışık, R., Coşkun, R. Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Anderson-Butcher, D., Iachini, A.L. ve Amorose, A.J. (2008). Initial reliability and validity of the perceived social competence. *Research on Social Work Practice*, 18(1), 47-54.
- Ateş, B. (2016). Lise öğrencilerinin algılanan sosyal yetkinlik puanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 185-194.
- Aydın S. (2008). An Investigation on the Language Anxiety and Fear of Negative Evaluation Among Turkish". *Asian EFL Journal*, 2008, 421-444.
- Bayındır, D., Güven, G., Sezer, T., Akşin, E. ve Yılmaz, E. (2017). Annelerin kabul-red düzeyleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Innovative Research in Education*, 4(1), 43-52.
- Bingöl, D. (2017). *Duygu stilleri ve duygusal zekanın yordayıcısı olarak bağlanma stilleri*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

- Bingöl, G. ve Demir, A. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26, 152-159.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114.
- Boyom, L. A. ve Parke, R. D. (1995). The role of family emotional expressiveness in the development of children’s social competence. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 593-618.
- Bozkurt, E. (2016). *Okul öncesi çocuklarının duyguları anlama becerileri ile sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Chen, X., Li, D., Li, Z., Li, B. ve Liu, M. (2000). Sociable and prosocial dimensions of social competence in Chinese children: Common and unique contributions to social, academic and psychological adjustment. *Developmental Psychology*, 36, 302–314.
- Çam, S., Sevimli, D. ve Yerlikaya, E.(2010) Olumsuz değerlendirilmekten korkma ölçeğine ilişkin bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 132-140.
- Çetin, B., Doğan, T. ve Sapmaz, F. (2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formu’nun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(156), 205-216.
- Çetinkaya Yıldız, E. ve Toprak, E. (2016). Psikolojik Danışman Adaylarının Empatik Eğilim, Utangaçlık, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(2), 513-530.
- Davidson, R. J. (2004). Well-being and affective style: Neural substrates and biobehavioural correlates. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 359(1449), 1395-1411.
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011) İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Erözkan, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26, 59-72.
- Erreygers, S., Vandebosch, H., Vranjes, I., Baillien, E. ve Witte, H.D. (2018). The interplay of negative experiences, emotions and affective styles in adolescents' cybervictimization: A moderated mediation analysis. *Computers in Human Behavior*, 81, 223-234.

- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Ertürk, C. (2017). *Ergenlerde Narsistik Kişilik Özelliklerinin Duygu Stilleri ve Karar Verme Stilleri Yordama Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Gedvilienė, G. (2014). The case of Lithuania and Belgium: Teachers and students' social competence. *European Scientific Journal*. 10(13), 181-294.
- Giromini, L., de Campora, G., Brusadelli, E., D'Onofrio, E., Zennaro, A., Zavattini, G. C. ve Lang, M. (2016). Validity and reliability of the interpersonal competence questionnaire: Empirical evidence from an Italian study. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 38, 113–123.
- Gross, J. J. ve John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348-362.
- Gür, Ç, Koçak, N., Demircan, A., Baç Uslu, B., Şirin, N. ve Şafak, M. (2015). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-60 ay çocukların sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(180), 13-23.
- Hanish, L. D. ve Guerra, N. G. (2002). A longitudinal analysis of patterns of adjustment following peer victimization. *Development and Psychopathology*, 14, 69-89
- Haugen, T., Safvenbom, R. ve Ommundsen, Y. (2013). Sport participation and loneliness in adolescents: The mediating role of perceived social competence. *Current Psychology*, 32(2), 203-216.
- Hofmann, S. G. ve Kashdan, T. B. (2010). The affective style questionnaire: Development and psychometric properties. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32(2), 255-263.
- Ito, M. ve Hofmann, S. G. (2014). Culture and affect: The factor structure of the Affective Style Questionnaire and its relation with depression and anxiety among Japanese. *BMC Research Notes*, 7(1), 590.
- İliş, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Karademir, T. (2011). *İşiten ve işitme engelli futbolcularda olumsuz değerlendirilme korkusunun anne baba tutumları açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

- Karaman, H.B. (2018). *Göçmen ortaokul öğrencilerindeki travma sonrası stres bozukluğu, sosyal destek ve depresyon durumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kesen, N.F. (2014). *Üniversite öğrencilerinin duygu stillerinin beş faktör kişilik özellikleri depresyon, anksiyete ve strese göre incelenmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kıral, B. ve Saracaloğlu, S. (2018) Akademik Sahtekarlık Eğilimi ile Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Arasındaki İlişki. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 323-359.
- Köse, E., Bayköse, N., Bal Turan, E. ve Yerlisu Laoa, T. (2016). Düzenli egzersiz yapan bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusunun vücut algılarını belirlemedeki rolü. *Mediterranean Journal of Humanities*, VI(2), 351-360.
- Ladd, G. W. (1999). Peer relationships and social competence during early and middle childhood. *Annual Review of Psychology*, 50, 333-359.
- Landry, S. L., Smith, K. E., Miller-Loncar, C. L. ve Swank, P. R. (1997). Responsiveness and initiative: Two aspects of social competence. *Infant Behavior and Development*, 20, 259-262.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the fear of negative evaluation scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9(3), 371.
- Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L. ve Fresco, D. M. (2002). Applying an emotion regulation framework to integrative approaches to generalized anxiety disorder. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 9, 85-90.
- Most, T., Ingber, S. ve Heled-Ariam, E. (2011). Social Competence, Sense of Loneliness and Speech Intelligibility of Young Children With Hearing Loss in Individual Inclusion and Group Inclusion. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 19, 1-14.
- Nelson, D. ve Crick, N. R. (1999). Rose-colored glasses: Examining the social information processing of prosocial young adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 19, 17-38.
- Nielsen, J.H. (2018). The effect of affect: How affective style determines attitudes towards the EU. *European Union Politics*, 19(1), 75-96.
- Ömür, Y.E., Aydın, R. ve Argon, T. (2014). Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Akademik Sahtekarlık. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 5(9), 131-149.
- Özgüngör, S. (2006). Öz Bilinç, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu, Performans Odaklı Sınıf Algısı ve Not Yönelimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(19), 1-8.

- Pinto, J. C., Taveira, M. C., Candeias, A. ve Araújo, A. (2013). Análise Fatorial Confiratória da Prova de Avaliação de Competência Social Face à Carreira. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 26(3), 469-478.
- Rapee, R. M., ve Heimberg, R. G. (1997). A cognitive-behavioral model of anxiety in social phobia. *Behavioral Research and Therapy*, 35(8), 741-756.
- Rydell, A. N., Hagekull, B. ve Bohlin, G. (1997). Measurement of two social competence aspects in middle childhood. *Developmental Psychology*, 33, 824–833.
- Sallıoğlu, G. (2002). *Aleksitimik olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin duygu ifade eden sözcük ve deyimlere yükledikleri duygu yoğunlukları*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sarıçam, H., Akın, A., Akın, Ü. ve Çardak, M. (2013). Algılanan sosyal yetkinlik ölçeğinin türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 591-600.
- Sarıkaya, M. ve Kibici, V.B. (2017). Müzik öğretmeni adaylarının olumsuz değerlendirilme korkusu. Hamarta, E., Arslan, C., Çiftçi, S., Köksal, O. ve Çoklar, A.N. (Yay. Haz.). *Eğitim Araştırmaları* içinde (s.173-177). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Saruhan, V. (2018). *Genç yetişkinlikte sosyal ve duygusal yalnızlığın duygusal yalnızlığın duygu düzenleme gücünü açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Savaş, İ. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Uludağ Üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Scherer, K. R. ve Ellgring, H. (2007). Multimodal expression of emotion: affect programs or componential appraisal patterns?. *Emotion*, 7, 158–71.
- Totzeck, C., Teismann, T., Hofmann, S.G., Brachel, R.V., Zhang, X.C., Pflug, V. ve Margraf, J. (2018). Affective styles in mood and anxiety disorders – Clinical validation of the “Affective Style Questionnaire” (ASQ). *Journal of Affective Disorders*, 238, 392-398.
- Tsiantis, J. (2003). Transference and countertransference issues in the inpatient psychotherapy of traumatized children and adolescents. Tsiantis, J., Sandler, A.M., Anastasopoulos, D. and Martindale, B. (Eds.), *Countertransference in Psychoanalytic Psychotherapy with Children and Adolescents* içinde (s.137-153). London: Karnac Books.
- Ünal, E., Arık, S. ve Uzun, B. (2016). Sınıf ve Sosyal Bilgiler Eğitiminde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Olumsuz Değerlendirilme Korkuları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22), 289-307.

- Wang, J., Xu, W., Fu, Z., Yu, W., He, L., Sun, L., He, J. ve Hofmann, S.G. (2016). Psychometric Properties of the Chinese Version of the Affective Style Questionnaire (C-ASQ) and its Role as a Moderator of the Relationship between Stress and Negative Affect. *Journal of Health Psychology, 21*, 1-10.
- Watson, D. ve Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology, 33*(4), 448.
- Yaman, E. ve Sarıçam, H. (2014). *Siber zorbalık ve algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. EYFOR-V Eğitim Yönetimi Forumu Sözlü Bildiri Kitapçığı.
- Yıldırım, T., Çırak, Y. ve Konan, N. (2011). Öğretmen adaylarında sosyal kaygı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(1), 85-100.
- Yıldız, M. (2017). Ortaokul öğrencilerinde sosyal yetkinlik beklentisi ve mantık dışı inançların yalnızlığa etkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, 15*, 25-41.
- Yıldız, M. A. (2016). Ergenlerde yalnızlık ile pozitiflik arasındaki ilişkide duygu düzenleme yöntemlerinin çoklu aracılığı. *Eğitim ve Bilim, 41*(186), 217-231.